

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

С. Л. Зубатов

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ

Підручник

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Київ
Видавництво Ліра-К
2017

УДК 793.31(477)(075.8)
З 911

Рецензенти:

В. І. Дужич-Ніколайчук – доцент, завідувач кафедри хореографії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, заслужений артист України;

К. В. Островська – доцент, завідувач кафедри народної хореографії Харківської державної академії культури, заслужений працівник культури України;

М. В. Мерлянов – доцент, голова Миколаївського обласного осередку Національної хореографічної спілки України, заслужений працівник культури України.

Рекомендовано

*Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів
(лист №1/11-5664 від 13. 06. 2017 р.)*

Зубатов С. Л.

З 911 Методика викладання українського народного танцю : підручник / С. Л. Зубатов. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 376 с.

ISBN 978-617-7507-47-4

Пропонований підручник охоплює матеріал першого року навчання з українського народного танцю. Містить у собі методику викладання українського народного танцю Наддніпрянщини, а також накопичений досвід та сучасний погляд на розвиток хореографічного танцювального мистецтва. Він допоможе викладачеві дотримуватися чіткої системи подання матеріалу.

Підручник складається з чотирьох розділів. У першому розділі матеріал побудований на основних існуючих положеннях, елементах та рухах танців Наддніпрянщини, що надає змогу хореографу вміло використовувати «азбуку» українського танцю, на основі якої можна створювати власні варіанти. У другому розділі автор пропонує свій варіант побудови занять біля станка, також пропонує одинадцять вправ, різних за характером виконання, розроблених на основі специфічних рис різних регіонів України. У третьому розділі подано цільні танцювальні композиції та опис танців, характерних для Наддніпрянщини. Четвертий розділ містить у собі матеріал про народний одяг цього регіону.

Підручник розраховано на студентів вищих і середніх спеціальних навчальних закладів. Його можуть використати керівники та учасники аматорських ансамблів танцю, а також усі, хто хоче поглибити свої знання з українського танцю.

УДК 793.31(477)(075.8)

ISBN 978-617-7507-47-4

© Зубатов С. Л., 2017

© Видавництво Ліра-К, 2017

ЗМІСТ

Від автора	7
Вступ.....	9
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ РУХИ ТАНЦІВ НАДДНІПРЯНЩИНИ.....	12
1.1. Позиції ніг	12
1.2. Позиції рук	14
1.3. Положення рук у танцях Наддніпрянщини	15
Основні положення рук.....	16
Найпоширеніші положення рук у танцях.....	18
Розміщення виконавців і положення рук у парних танцях	20
1.4. Опис основних рухів танців Наддніпрянщини.....	22
Рух № 1. Простий танцювальний крок	22
Рух № 2. Перемінний танцювальний крок	22
Рух № 3. Бігунець.....	23
Рух № 4. Переступання.....	24
Рух № 5. Доріжка проста (припадання)	24
Рух № 6. Доріжка на носок	25
Рух № 7. Малий тинок.....	25
Рух № 8. Середній тинок.....	26
Рух № 9. Великий тинок.....	28
Рух № 10. Вихилясник.....	28
Рух № 11. Вихилясник з угинанням.....	29
Рух № 12. Вірьовочка	29
Рух № 13. Низький голубець	30
Рух № 14. Високий голубець	31
1.5. Присядки	32
Рух № 15. Звичайна присядка	33
Рух № 16. Присядка з винесенням ноги вбік на 90°	34
Рух № 17. Присядка з ударом по халяві	35
Рух № 18. Бічна присядка.....	35
Рух № 19. Присядка-розтяжка	36
Рух № 20. Присядка-розніжка.....	37
Рух № 21. Присядка-розніжка (варіант)	37

1.6. Оберти.....	38
Рух № 22. Голубець з вихилясом в оберті.....	38
Рух № 23. Веретено.....	39
Рух № 24. Млинці (Кружляння на півпальцях обох ніг).....	39
Рух № 25. Упадання з поворотом.....	40
Рух № 26. Оберт на носках обох ніг.....	40
Рух № 27. Обертас.....	41
Рух № 28. Млинок.....	42
Рух № 29. Бочівка.....	43
Рух № 30. Гарбуз.....	43
1.7. Стрибки.....	44
Рух № 31. Ластівка (Розніжка в повітрі).....	44
Рух № 32. Яструб.....	45
Рух № 33. Щупак.....	45
Рух № 34. Кільце.....	46
1.8. Танцювальні уклони.....	47
Рух № 35. Уклін жіночий з рукою на грудях (на намисто).....	47
Рух № 36. Уклін чоловічий звичайний.....	48
Рух № 37. Уклін жіночий з обома руками на грудях (на намисто).....	49
Рух № 38. Уклін чоловічий у поєднанні з двома кроками.....	50
Рух № 39. Ритуальний уклін «Хліб-сіль».....	51
Рух № 40. Уклін чоловічий з рукою до серця.....	51
Рух № 41. Чоловічий земний уклін.....	52
 РОЗДІЛ 2. ПОБУДОВА ЗАНЯТЬ БІЛЯ СТАНКА.....	54
 2.1. Вправи біля станка.....	57
Опис рухів ніг.....	57
2.2. Методика розучування вправ біля станка.....	58
Напівприсідання і повне присідання.....	58
Вправа на розвиток рухливості стопи.....	58
Маленькі кидки.....	59
Коло ногою по підлозі.....	59
Каблучні вправи.....	60
Підготовка до вірьовочки.....	60
Дрібні вистукування.....	61

Розкривання ноги на 90 ° (плавне і уривчасте).....	61
Великі кидки.....	61
2.3. Приклади побудови вправ біля станка.....	62
<i>Вправа 1.</i> Присідання.....	62
<i>Вправа 2.</i> Розвиток рухливості стопи.....	75
<i>Вправа 3.</i> Маленькі кидки.....	89
<i>Вправа 4.</i> Коло ногою по підлозі.....	107
<i>Вправа 5.</i> Каблучна вправа.....	116
<i>Вправа 6.</i> Підготовка до вірьовочки (Пасе).....	133
<i>Вправа 7.</i> Дрібні вистукування.....	146
<i>Вправа 8.</i> Розкривання ноги на висоту 90°.....	150
<i>Вправа 9.</i> Великі кидки.....	153
<i>Вправа 10.</i> Високий голубець.....	163
<i>Вправа 11.</i> Присядкова вправа.....	164
РОЗДІЛ 3. РОБОТА НА СЕРЕДИНІ ЗАЛУ	166
3.1. Вправи на середині залу.....	166
3.2. Робота над етюдами.....	166
3.3. Музичний супровід та музичне виховання на уроках українського народно-сценічного танцю.....	169
3.4. Найпоширеніші народні танці Наддніпрянщини.....	172
Метелиця.....	174
Гопак.....	175
Козачок.....	176
Полька.....	177
Кадриль.....	178
3.5. Пояснення до запису танців.....	178
3.6. Умовні позначення.....	180
3.7. Композиції з елементів танців Наддніпрянщини.....	183
<i>Композиція № 1.</i> На матеріалі танцю «Козачок» (дівчата).....	183
<i>Композиція № 2.</i> На матеріалі танцю «Козачок» (хлопець і дві дівчини).....	184
<i>Композиція № 3.</i> На матеріалі танцю «Козачок» (дівчата).....	186
<i>Композиція № 4.</i> На матеріалі танцю «Чумак» (дівчата і хлопці).....	188
<i>Композиція № 5.</i> На матеріалі танцю «Метелиця» (дівчина і хлопець).....	191

<i>Композиція № 6. На матеріалі танцю «Метелиця»</i> (дівчата і хлопці)	194
<i>Композиція № 7. На матеріалі танцю «Гопак» (хлопці)</i>	197
<i>Композиція № 8. На матеріалі танцю «Гопак» (дівчата)</i>	199
<i>Композиція № 9. На матеріалі танцю «Гопак» (дівчата і хлопці)</i>	200
Опис рухів до танцювальних композицій	204
3.8. Танці Наддніпрянщини	214
«ЧЕРВОНА КАЛИНА»	214
Умови виконання танцю	215
Костюми виконавців	215
Опис танцю	216
Опис рухів	234
«КОЗАЧОК»	236
Опис танцю	236
Опис рухів	247
«МЕТЕЛИЦЯ»	256
Опис танцю	257
Опис рухів	273
«ГОРЛИЦЯ»	282
Опис танцю	282
Опис рухів	292
«ГОПАК»	298
Опис танцю	299
Опис рухів	325
РОЗДІЛ 4. НАРОДНИЙ ОДЯГ НАДДНІПРЯНЩИНИ	346
4.1. Жіноче вбрання	346
4.2. Чоловіче вбрання	353
4.3. Червона калина, барвінок, тополя та інші рослини в символіці, побуті й звичаях українців	358
4.4. Український віночок	361
4.5. Обрядові рушники	364
ДОДАТКИ	366